

Een 8 ha groot perceel in het Partridge-demonstratiegebied in Boekhoute, opgedeeld in verschillende bloemenblokken en twee keverbanken. Daarrond ligt een brede graskruidentrook.

Blokvormige bloemenakkers voor patrijs in de praktijk

Jaarlijks zaaien heel wat landbouwers bloemenmengsels in. Naast een attractief kleurenpalet voor passanten bieden deze bloemenmengsels ook een grote meerwaarde voor de biodiversiteit. Afhankelijk van het doel van deze bloemenmengsels, bijvoorbeeld het in stand houden van de patrijzenpopulatie of het bevorderen van functionele agrobiodiversiteit, kan samenstelling, aanleg en beheer verschillen. Voor een soort zoals patrijs is het interessant om volledige percelen in te zaaien met een bloemenmengsel in plaats van stroken, maar waarom?

Korneel Verslyppe, regiocoördinator Boeren natuur Vlaanderen

Sinds 2017 wordt binnen het Partridgeproject geëxperimenteerd met bloemenakkers of -blokken. Dit zijn landbouwpercelen van minimaal een 0,5 ha groot die door lokale landbouwers ingezaaid worden met een bloemenmengsel, waarbij telkens de ene of de andere helft jaarlijks opnieuw wordt ingezaaid. In dit project focussen we

hierbij op specifieke bloemenmengsels voor de patrijs. Deze typische akkervogel is er zeer sterk op achteruitgegaan en kan dus alle steun gebruiken.

Beschutting en voedsel

Deze bloemenblokken vormen een ideaal broedhabitat, wanneer ze laag bij de grond een open structuur bieden

in combinatie met een opgaande dichte begroeiing die dekking en camouflage biedt. Daarnaast trekken de bloemen insecten aan, wat samen met de aanwezige zaden het jaar rond zorgt voor een gedekte tafel voor patrijs en andere akkervogels.

Maar waarom werken we juist met blokvormige maatregelen, dus met volledige percelen, in plaats van randen? De keuze om met bloemenblokken te werken in plaats van met bloemenstroken werd gemaakt om de eenvoudige reden dat lijnvormige smalle randen het risico op predatie (gedood worden door een roofdier) vergroten. Blokvormige maatregelen, zoals bloemenblokken of bloemenranden van minimaal 20 meter breed, kunnen het risico op predatie van soorten zoals de patrijs gevoelig verminderen.

© BOERENNAATUUR VLAANDEREN

Bloemenblokken vormen een ideaal broedhabitat.

Duits onderzoek

Dit werd onderzocht in een patrijzenproject van de Universiteit van Göttingen (Duitsland). In dit project is het gelukt om de lokale patrijzenpopulatie in de periode tussen 2007 en 2018 te stabiliseren op twee broedparen per 100 ha, terwijl in de rest van de deelstaat Nedersaksen de aantallen halveerden. De reden van dat succes was het aanleggen van 540 ha bloemenblokken in een projectgebied van meer dan 1000 km², in aanvulling op het bestaande leefgebied van patrijzen in de regio. Tijdens de looptijd van het project werden predatoren (roofdieren) niet bestreden – op het bestaande lokale jachtgebruik na, om in de winter een beperkte vossenjacht op te zetten. Het broedsucces van patrijzen wordt dus sterk beïnvloed door de structuur van de aangeboden broedhabitat. In het onderzoek in Göttingen bleek 62% van de nesten in smalle lijnvormige landschapselementen zoals hagen en akkerranden (minder dan 10 meter breed) gepreedeerd (dus leeggeroofd). Bredere structuren bieden meer veilig-

heid. Zo werd slechts 24% van de nesten gepreedeerd in landschapselementen die 20 meter of breder waren, zoals de bloemenblokken. Grondpredatoren zoals de vos kunnen vlot patrouilleren of sluipen langs smalle stroken, en zo makkelijk de patrijzen vinden. Daardoor functioneren deze smalle broedhabitats als wat wordt aangeduid met de termen 'ecologische val' of 'predatorval'.

De dichtheden van patrijzen variëren sterk tussen jaren en lokale gebieden, waarbij lokale patrijzenpopulaties soms verdwenen en later opnieuw werden gekoloniseerd vanuit nabijgelegen gebieden. In een bepaald gebied van 600 ha werden negen keer zoveel patrijzen geteld. Hun aantal steeg van 0,6 naar 5,6 broedparen per 100 ha. 7% van dat gebied bestaat uit nieuw aangelegd, hoogwaardig leefgebied voor de patrijzen. Ook in ons Vlaams demogebied zijn we daar samen met de landbouwers in geslaagd.

Dit Duits onderzoek ligt aan de basis van de aanpak van het Partridgeproject in Vlaanderen. Door de bloemenmengsels in blokvorm aan te leggen, maken we het de predatoren lastiger, doordat het broedhabitat minder toegankelijk is. We maken het tegelijk veiliger voor soorten zoals patrijzen. Op die manier maken we het landschap predatiebestendiger, wat bijgevolg zorgt voor een lagere predatiedruk en dus op termijn ook kan zorgen voor meer patrijzen.

Zelf aan de slag?

Ben je geïnteresseerd om zelf met deze maatregel aan de slag te gaan? Hou dan rekening met een aantal zaken. Bloemenmengsels kan je aanpassen aan lokale omstandigheden, zoals het

bodemtype en de voornaamste teelten uit de regio. Ook het tijdstip van inzaai neem je best mee in de keuze van planten voor je mengsel. Doorgaans bestaan zaadmengsels voor bloemenblokken voor akkervogels uit zowel eenjarige als meerjarige soorten en hebben ze een eerder lage zaaidichtheid. Zo blijft de vegetatie voldoende ijl en open, zodat de kuikentjes en de akkervogels zelf er doorheen kunnen bewegen.

Het aanleggen van een bloemenblok kan zowel in het voorjaar (april-mei) als in het najaar (september-oktober) gebeuren. Bij aanleg in het voorjaar werk je best met een vals zaaibed, om latere problemen met onkruid te voorkomen. Zaai zo ondiep mogelijk in. De zaden in het mengsel hebben verschillende groottes, waardoor ze snel ontmengen. Aangezien zaaimachines daar lastig op in te stellen zijn, vul je ze best met kleine hoeveelheden. Roer daarbij ook geregeld in de voorraadbak. Na het zaaien raden we aan om het geheel licht in te harken of te eggen. Bij droogte is aanrollen aangewezen, om de kieming te bevorderen.

Onder voorbehoud van goedkeuring door de Europese Commissie en de Vlaamse regering ziet het er naar uit dat vanaf 2023 bloemenakkers ook als beheerovereenkomst bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) zullen worden opgenomen, weliswaar in specifiek afgebakende gebieden. ■

 Voor advies, contacteer info@boeren Natuur.be.

